

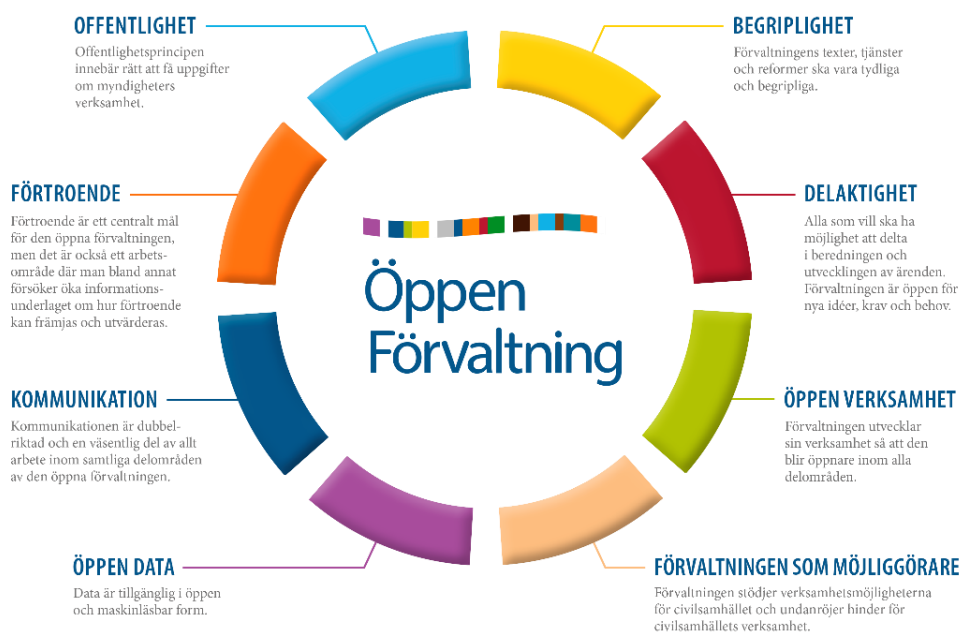
Kommuner, statliga ämbetsverk och inrättningar

Genomförande av Finlands handlingsplan för öppen förvaltning

I detta verkställighetsbrev beskriver vi

1. kortfattat handlingsplanen för öppen förvaltning
2. hur handlingsplanen ska genomföras i kommunerna och på ämbetsverken
3. hur genomförandet kommer att utvärderas
4. genomförandestödet och begäran om kontaktperson.

Delområden av öppen förvaltning

1 Kort om handlingsplanen för öppen förvaltning

Finland har sedan 2013 medverkat i partnerskapsprogrammet för öppen förvaltning, [Open Government Partnership](#). De länder som deltar i programmet utarbetar nationella handlingsplaner. [Finlands fjärde handlingsplan](#) offentliggjordes i september 2019 och den gäller till utgången av september 2023.

Arbetet för öppen förvaltning har från första början haft två primära mål:

- Att förbättra förtroendet mellan olika samhällsaktörer.
- Att säkerställa att alla har lika möjlighet att delta i samhällsverksamheten och dess utveckling.

Insatser för öppen förvaltning sker fortgående på åtta delområden (se bilden på föregående sida) med fokus på specifika insatsområden under varje planperiod. De utgör åtagandena i handlingsplanen och varje åtagande innehåller åtgärder som vi beskriver nedan i detta brev.

Att främja öppen förvaltning är en uppgift för hela den offentliga förvaltningen. Det ankommer på varje kommun, ämbetsverk och ministerium att genomföra åtagandena i handlingsplanen. Öppenheten – eller bristen på densamma – konkretiseras för medborgarna och frivilligorganisationerna genom varje enskild tjänsteman och tjänsteinnehavare och därför måste öppenhet vara en grundvärdering i våra tankar och handlingar. Trots att Finland är ett mönsterland inom öppen förvaltning krävs det ständiga insatser för öppenhet. Till följd av förändringarna i världen och medborgarnas ökande förväntningar måste förvaltningen fortsätta att arbeta för större öppenhet. Insatserna utgår också från [principerna för öppen förvaltning](#) som är bindande för OECD-länderna.

2 Genomförande av handlingsplanen i kommuner och på ämbetsverk

Handlingsplanen för öppen förvaltning består av fyra åtaganden och de åtgärder som krävs för att fullgöra dessa. Nedan beskrivs åtaganden och åtgärder speciellt för 2020–2021. År 2021 görs en halvtidsutvärdering.

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken tar hänsyn till åtagandena samt främjar och utvecklar öppen förvaltning i sin verksamhet.

Åtagande 1: Hållbar öppenhet

Begriplighet – Utbildning i gott myndighetsspråk och stöd för alla

Det finns en öppen e-kurs i gott myndighetsspråk på finska som erbjuds alla anställda inom statsförvaltningen. Genom insatser för öppen förvaltning utarbetas anvisningar och ett program för att säkerställa att statstjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande deltar i kursen. Ämbetsverken informeras närmare om programmet när det är klart. Tillsammans med kommunerna och Kommunförbundet försöker man göra det möjligt för kommunanställda att delta i kursen. Dessutom förbereder Institutet för de inhemska språken för närvarande omfattande studiematerial om myndighetsspråk, som ska bli allmänt tillgängligt på nätet.

Genom programmet för klarspråk vill man också sporra ämbetsverken och arbetsplatserna att i högre grad än tidigare anlita experter på språk och tillgänglighet till stöd för alla.

De statliga ämbetsverken ska för sin del se till att så många som möjligt deltar i kursen. Antalet deltagare per ämbetsverk följs upp.

Begriplighet – Förvaltningens kunskaper i lättläst språk förbättras

Förutom kunskaper i klarspråk är även mer information om och större kunskaper i lättläst språk viktiga inom förvaltningen. I Finland har uppskattningsvis 700 000 personer behov av ett lättläst språk (Selkokeskus 2019). Inom ramen för handlingsplanen för öppen förvaltning ordnas en webbkurs i lättläst språk och för kursen utarbetas marknadsföringsmaterial som samtidigt är en introduktion till lättläst språk.

Målet är att allt fler ska ha färdigheter för att producera lättlästa texter och att öka utbudet av lättläst material.

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken aktivt utnyttjar kursen och göra sina anställda medvetna om vikten av kunskap om och material på lättläst.

Kommunerna och ämbetsverken bör se till att på sin webbplats ha åtminstone en presentation av eller anvisningar om organisationen och de viktigaste tjänsterna på lättläst.

Ofta saknas det tillräckliga resurser och kunskaper för att ta fram stora mängder material på lättläst. Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken gör upp en prioritetslista över det material som behövs på lättläst och börjar sedan beta av listan och ta fram material enligt prioritetsordning.

Begriplighet – Enkla modeller för visualisering

Förutom text och tal som är lätta att förstå bidrar även lyckade visualiseringar till större begriplighet och tillgänglighet. Inom handlingsplanen för öppen förvaltning utarbetas ett paket med stödmaterial som innehåller principerna för god visualisering och lyckade praktiska exempel.

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken bidrar med exempel på lyckad visualisering samt med synpunkter på vad de gärna vill ha användbara visualiseringsmallar för.

Begriplighet – Tjänstemännens kunskaper i tillgänglighet förbättras

Målet är att öka kunskaperna om principerna för tillgängliga webbtjänster inom den offentliga förvaltningen så att ett begripligt och tydligt innehåll lyfts fram. I samarbete med Celia skapas en kort kurs för lärmiljön eOppiva om sambandet mellan kommunikativ tillgänglighet och ett tydligt innehåll.

Vi önskar att ämbetsverken aktivt utnyttjar kursen och gör sina anställda medvetna om vikten av kunskaper om tillgänglighet.

Delaktighet – Akademin för frivilligorganisationer (Kansalaisjärjestöakatemia) – tjänstemännen får kunskap om och kontakter till frivilligorganisationerna

Statsförvaltningen och frivilligorganisationerna ordnar i samarbete en temadag om frivilligorganisationer. Syftet är att ge aktörer inom förvaltningen bättre insikt i frivilligorganisationernas verksamhet och att ge tjänstemännen möjlighet att skapa kontakter med aktörer i frivilligorganisationer inom det egna området. Dagen stödjer regeringsprogrammets mål att förbättra förvaltningens kompetens i frågor som gäller det civila samhället. Temadagen ordnas som ett pilotprojekt 2020 och därefter varje år. Ett av målen är att öka förståelsen för den betydelse som frivilligorganisationernas mångsidiga verksamhet har för samhällets funktioner och öppenhet.

Vi önskar att ministerierna och ämbetsverken deltar aktivt i akademien och bygger upp kännedomen och kunskaperna om frivilligorganisationernas verksamhet i sina respektive organisationer.

Delaktighet – Utöver äldrerådsdagen och aktualitetsdagen för barnets rättigheter införs en dag för råden för personer med funktionsnedsättning

Det är viktigt att företrädarna för råden för personer med funktionsnedsättning får fler möjligheter till utbyte av erfarenheter och information på nationell nivå samt till gemensam utveckling. Äldrerådsdagar har ordnats redan i flera år. I fortsättningen ordnas årligen en motsvarande dag för råden för personer med funktionsnedsättning, som delvis kan samordnas med äldrerådsdagen. Dagen för råden för personer med funktionsnedsättning börjar planeras i samarbete med Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning genom en kartläggning av önskemålen hos medlemmarna i råden beträffande syftet med dagen.

Ministerierna och ämbetsverken bör begrunda om de har teman eller ärenden som de gärna vill delge och ta upp för diskussion i samband med dagen för äldreråden eller råden för personer med funktionsnedsättning.

Vi önskar att kommunerna uppmuntrar äldreråden och råden för personer med funktionsnedsättning att delta i det gemensamma utvecklingsarbetet. Det är viktigt att kommunerna också utnyttjar material från de gemensamma utvecklingsdagarna för utveckling av verksamheten i råden och dialogen med dem samt rådets möjligheter till påverkan.

En sammanfattning av resultaten från äldrerådsdagen 2019 finns som bilaga till detta brev.

Öppenhet – Förstärkt åtagande

Stödpaketet för öppen förvaltning är avsett för alla som arbetar inom den offentliga sektorn. Det avgiftsfria paketet finns på webbplatsen för öppen förvaltning på [finska](#), [svenska](#) och [engelska](#). Stödpaketet kompletteras och uppdateras just nu, men innehållet i det ska vara lika komprimerat som tidigare.

Vid uppdateringen tillfogas material framför allt på följande delområden: 1) möjliggörande av och stöd till ungas (barn och ungdomar under 18 år) delaktighet, 2) beaktande av språkgrupperna vid främjandet av öppen förvaltning och utvecklingen av påverkansmöjligheterna samt information om de språkliga rättigheterna och metoderna för att främja dem, 3) jämlikhetsaspekten och 4) tillgänglighet. Detta görs för att kunna stödja den nya lagen om tillgänglighet (lagen om tillhandahållande av digitala tjänster 306/2019) och säkerställa att även personer med funktionsnedsättning har tillgång till information och möjlighet att delta. I stödpaketet inkluderas även information om hur tjänstemän, tjänsteinnehavare och anställda inom den offentliga sektorn kan delta i diskussioner i sociala medier och hur de ska bemöta och engagera medborgarna i de sociala medierna.

Öppenhetsspelet är ett verktyg för utveckling av öppenhet i offentliga organisationer. Brädspelen inklusive utskriftsansvisningar finns på webbplatsen för öppen förvaltning på tre språk ([finska](#), [svenska](#), [engelska](#)). Man kan skriva ut eller tycka upp spelet. Det går bra att spela utan utomstående hjälp, eftersom det i spelet ingår kort som styr dess gång.

Under planperioden (2022) planeras också webbutbildning om öppenhet.

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken drar nytta av stödpaketet för öppen förvaltning och öppenhetsspelet och att de marknadsför dem inom sina organisationer. Vi välkomnar idéer och synpunkter för vidareutveckling av stödpaketet och spelet.

Kommunikation – Stöd för ledningens åtagande

En regionrunda om öppen förvaltning ordnas i mars 2020. Under rundan för man en dialog med ledningen och tjänsteinnehavarna i städerna och kommunerna i regionen samt regionens statstjänstemän om arbetet för att stärka öppenheten, delaktigheten och förtroendet. Särskild fokus ligger på att leda öppenhet.

Följande datum och orter har för närvarande slagits fast för regionrundan. Evenemangen i huvudstadsregionen kommer att bekräftas inom den närmaste framtiden. Mer information om regionrundan finns på webbplatsen för öppen förvaltning och som bilaga till detta brev.

4.3 Tammerfors, 5.3 Karleby, 11.3 Salo, 17.3 S:t Michel, 18.3 Kuopio, 19.3 Jyväskylä, 24.3 Uleåborg, 25.3 Rovaniemi, 16.4 Helsingfors.

Kommunikation – Spridning av god praxis

Att synliggöra och sprida bästa nationella och internationella praxis är ett viktigt verktyg i arbetet för öppen förvaltning.

Vi önskar att kommunernas och ämbetsverken lyfter fram sina bästa praxis för öppen förvaltning och sprider dem i olika sammanhang och genom sina nätverk. Vi tar gärna emot korta beskrivningar av sådana bästa praxis för spridning via handlingsplanens kommunikation och webbplats. Vi uppmuntrar er också att dra nytta av andra aktörers bästa praxis för utveckling av er verksamhet.

Åtagande 2: Strategin för öppen förvaltning

En strategi för öppen förvaltning utarbetas för Finland

Strategin för öppen förvaltning utarbetas våren 2020 som en del av den strategi för den offentliga förvaltningen som omnämns i statsminister Rinnes regeringsprogram. Strategin för öppen förvaltning utgör ett kapitel i strategin för den offentliga förvaltningen. Strategin för öppen förvaltning utarbetas även i samarbete med det demokratipolitiska programmet.

I strategiarbetet utreds hur man på ett bättre sätt strategiskt ska kunna beakta det civila samhället i de olika ministeriernas verksamhet samt vid uppföljningen av resultatmålen och mätningen av resultaten.

Som en del av strategiarbetet för öppen förvaltning främjas även utarbetandet och uppdateringen av ministeriernas strategier för frivilligorganisationer. Enligt frivilligorganisationerna har de ministerier som har en sådan strategi uppvisat ett gott resultat.

Under den regionrunda som nämns ovan förs också en dialog om strategin för öppen förvaltning (Åtagande 1, Kommunikation – Stöd för ledningens åtagande).

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken under regionrundan lyfter fram idéer och synpunkter om innehållet i strategin för öppen förvaltning. Vi uppmantar i synnerhet ministerierna att utarbete en strategi för frivilligorganisationer, antingen separat eller som en del av ministeriets övriga strategiarbete.

Åtagande 3: Öppenhetsregister

Ett öppenhetsregister inrättas

Beredningen av ett öppenhetsregister har inletts i enlighet med regeringsprogrammet och under ledning av justitieministeriet.

I samband med beredningen utreds om det är möjligt att i öppenhetsregistret inkludera uppgifter om statstjänstemännens bisysslor och bindningar. Statstjänstemän är skyldiga att anmäla sina bisysslor och bindningar. Om en bisyssla sköts under arbetstid eller kan påverka tjänstemannens obundenhet krävs det tillstånd för bisysslan. De uppgifter som anmäls samlas dock inte i något register.

Man kommer även att utreda om förteckningarna över aktörer som har kallats till hörande i riksdagsutskotten kan samlas i ett gemensamt öppenhetsregister. Det ska även vara möjligt att till registret foga en förteckning över de karensavtal som avses i statstjänstemannalagen.

Åtagande 4: Öppna data

Öppna data:

De offentliga aktörerna främjar öppen förvaltning genom att ge tillgång till offentliga gränssnitt, såvida det inte finns särskilda skäl som förhindrar det.

Då offentliga gränssnitt görs tillgängliga prioriteras de datalager som har störst verkan. Det skapas gränssnitt till den offentliga förvaltningens datalager, som motsvarar den allmänna strukturen och som är lätta att använda och utveckla. De uppgifter som fås via gränssnitten konverteras till maskinläsbar och maskintolkningsbar form för att underlätta användningen av dem. Vid konversionen tillämpas enhetliga metoder. Nödvändiga anvisningar utarbetas om hur data ska göras tillgängliga och gränssnitt skapas.

Vi önskar att ämbetsverken och kommunerna aktivt fortsätter att öppna upp sina datalager och deltar i det nationella genomförandet av det omarbetade direktivet om öppna data (PSI-direktivet) som inleds våren 2020.

Kvalitetskriterier: Kvalitetskriterier som underlättar användningen av information utarbetas.

Åtgärder som förbättrar kvaliteten och är i linje med kvalitetskriterierna vidtas i första hand i fråga om de informationslager som är av störst betydelse när information görs tillgänglig. Fastställandet av kvalitetskriterierna och hur bindande dessa ska vara planeras som en del av genomförandet av kvalitetskriterierna.

Vi önskar att ämbetsverken och kommunerna aktivt vidtar åtgärder för att höja kvaliteten på sina datalager och deltar i projektet för att höja kvaliteten på data från den offentliga sektorn som inleds 2020.

Etiska anvisningar: Gemensamma anvisningar om etisk användning av artificiell intelligens utarbetas för att säkerställa att direkt eller indirekt diskriminerande verksamhetsmodeller inte används i system med artificiell intelligens.

Genom åtgärderna för att göra den offentliga sektorns data tillgängliga främjas en etiskt, ekonomiskt och socialt hållbar datapolitik och politik för artificiell intelligens. Kvalitativa metadata underlättar också hanteringen av datamaterial. De utgör även ett stöd när det för vårt språkområde upprättas

ett gemensamt informationsunderlag för maskininlärning och artificiell intelligens, vilket indirekt även bidrar till att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Vi önskar att kommunerna och ämbetsverken aktivt deltar i debatter och evenemang kring främjande och beaktande av etisk användning av artificiell intelligens och data på olika samhällsområden samt förhindrande av diskriminerande handlingsmodeller.

3 Utvärdering av genomförandet

Denna gång utarbetas den nationella handlingsplanen för öppen förvaltning för en fyraårsperiod, för att den på bästa sätt ska kunna stödja regeringsprogrammets mål under hela regeringsperioden. Genomförandeperioden för de tidigare tvååriga planerna har visat sig vara för kort med tanke på långsiktigheten i arbetet och arbetets verkliga effekt.

Vid halva tiden (2021) av genomförandet gör en närmare utvärdering av hur väl målen med planen har uppnåtts och bedömer om nya åtaganden behöver fogas till planen. I samband med halvtidsutvärderingen bedöms även vilka konsekvenser arbetet har fått för jämlikheten i fråga om olika grupper och diskrimineringsgrunderna. Samtidigt bedöms också konsekvenserna för barns och ungas möjligheter att få information och delta. Utifrån dessa utvärderingar görs nödvändiga ändringar och tillägg för den återstående delen av genomförandeperioden.

Bedömningen omfattar genomförandet inom hela offentliga sektorn.

4 Stöd för genomförandet och begäran om kontaktperson

På webbplatsen för öppen förvaltning på www.avoinhallinto.fi finns material som stödjer genomförandet av öppenhet i kommunerna och på ämbetsverk. I materialet ingår bland annat stödpaket, öppenhetsspel och nyhetsbrev.

Mer information om handlingsplanen för öppen förvaltning lämnas av finansministeriets team för öppen förvaltning (avoinhallinto@vm.fi). Du kan också kontakta de ansvariga tjänstemännen: på finansministeriet finansrådet Katju Holkeri eller konsultativ tjänsteman Johanna Nurmi (for-namn.efternamn@vm.fi) eller på Kommunförbundet Päivi Kurikka (for-namn.efternamn@kuntaliitto.fi)

Genomförandet av handlingsplanen för öppen förvaltning stöds av en [arbetsgrupp](#) med representanter för medborgarorganisationer, universitet, kommuner och statliga ämbetsverk.

Inom statsförvaltningen finns ett stödnätverk för öppenhetsarbetet. Varje ämbetsverk har en av ledningen utsedd kontaktperson i nätverket. Nu i början av den nya genomförandeperioden ber vi ämbetsverken bekräfta att den nuvarande kontaktpersonen fortsätter eller utse en ny kontaktperson. Skicka bekräftelserna och utnämningarna till avoinhallinto@vm.fi före 28 februari 2020.

Kommunernas gemensamma nätverk är [nätverket för kommunal demokrati](#).

Päivi Nerg
understatssekreterare
Finansministeriet

Minna Karhunen
verkställande direktör
Kommunförbundet

Länkar till bilagorna (på finska):

- Resultat av äldreträffdagen 2019:
[Sammandrag av diskussionerna under förmiddagen på äldreträffdagen 2019](#)
[Sammandrag av diskussionerna under eftermiddagen på äldreträffdagen 2019](#)
- [Regionrundan](#)